

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně **V. S.**, zastoupené Mgr. Olgou Daňkovou, advokátkou se sídlem Liberec, Slovanská 781, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí**, se sídlem Praha 2, Na Poříčním právu 376/1, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 12. 11. 2018, č. j. 60 Ad 11/2018-29,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Ustanovené zástupkyni žalobkyně Mgr. Olze Daňkové **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši **3 400 Kč**. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí. Náklady právního zastoupení žalobkyně nese stát.

Odůvodnění:

[1] Rozhodnutím ze dne ze dne 20. 6. 2014, č. j. MPSV-UM/2782/14/4S-LBK, žalovaný změnil rozhodnutí Úřadu práce – krajské pobočky v Liberci (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 14. 2. 2014, č. j. 27662/2014/LIB, tak, že žalobkyni uznal osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III., a přiznal jí příspěvek na péči ve výši 8 000 Kč měsíčně. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně dne 31. 1. 2017 žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 2. Usnesením ze dne 18. 9. 2018, č. j. 42 C 25/2017-91, obvodní soud řízení o žalobě zastavil a poučil žalobkyni o možnosti podat správní žalobu ke správnímu

soudu. Žalobkyně ve lhůtě jednoho měsíce podle § 72 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) podala prostřednictvím ustanoveného zástupce žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem – pobočce v Liberci.

[2] Krajský soud žalobu v záhlaví označeným usnesením odmítl. Shledal, že napadené rozhodnutí bylo žalobkyni doručeno již dne 20. 6. 2014, dvouměsíční lhůta k podání správní žaloby tudíž uplynula 20. 8. 2014. Podala-li žalobkyně žalobu k civilnímu soudu dne 31. 1. 2017, stalo se tak po uplynutí zákonné lhůty, tedy opožděně. Podle krajského soudu byly bezpředmětné odkazy žalobkyně na již zrušený § 113 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, podle něhož promlčecí lhůta počne běžet ohledně práva osoby, u níž se vyžaduje, aby měla zákonného zástupce nebo opatrovníka, nebo ohledně práva proti ní, až ode dne, kdy zákonného zástupce nebo opatrovníka získá (viz § 645 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku), neboť se jedná o ustanovení hmotně právní. Vzhledem k tomu, že nebyly dány podmínky pro meritorní projednání žaloby, krajský soud nečinil kroky k případnému ustanovení zástupce z řad advokátů.

[3] Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) prostřednictvím svého opatrovníka kasační stížnost, kterou posléze doplnila ustanovená zástupkyně. Stěžovatelka namítá, že celoživotně trpí lehkou mentální retardací, od roku 2013 má diagnostikovanou demenci. V důsledku těchto diagnóz se nemohla s napadeným rozhodnutím seznámit dříve, než jí byl rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 17. 6. 2017, č. j. 26 Nc 43007/2016-57, který nabyl právní moci dne 18. 9. 2017, ustanoven opatrovník. Podle jejího názoru je totiž rozhodujícím okamžikem pro určení počátku běhu lhůty pro podání žaloby okamžik, kdy se stěžovatelka měla skutečnou možnost s napadeným rozhodnutím seznámit, tj. pravomocné ustanovení opatrovníka; k tomu odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14, bod 28; ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3055/16, bod 11; a ze dne 6. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 3655/16, bod 8. Stěžovatelka dále poukázala na usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn.: II ÚS 1170/18, které se týká přímo jí a potřeby stanovovat v jejím případě počátek procesních lhůt nikoliv od okamžiku formálního doručení, ale od okamžiku, kdy měla skutečnou možnost se s napadenými rozhodnutími seznámit, ať už půjde o rozhodnutí soudů či správních orgánů či dalších institucí, kde jsou uplatňovány hmotněprávní a procesní lhůty.

[4] Stěžovatelka dále krajskému soudu vytýkala, že jí již v řízení o žalobě neustanovil advokáta. V takovém případě mohla být žaloba kvalifikovaně doplněna a nemuselo dojít k jejímu odmítnutí. Krajskému soudu rovněž nic nebránilo, aby se stěžovatelky na skutečnosti rozhodné pro běh lhůty vyptal prostřednictvím opatrovníka nebo případně ustanoveného zástupce. Stěžovatelce nebyl poskytnut žádný prostor pro obhájení včasnosti podané žaloby, prosté odmítnutí žaloby stěžovatelky označila za přepjatý formalismus. Stěžovatelka dále uvedla, že pokud ve své ústavní stížnosti (o které bylo rozhodnuto usnesením ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 1170/18) uváděla, že v roce 2000 nemohla pochopit význam soudního řízení, zúčastnit se ho a bránit se proti vydaným rozhodnutím, do roku 2014 se její mentální zdravotní stav nijak nezměnil. Stěžovatelka neměla dále v době vydání napadeného rozhodnutí, resp. okamžiku jeho formálního doručení (tj. dle soudu 20. 6. 2014) z finančních důvodů přístup k advokátovi a právní pomoci, tedy neměla ze zdravotních důvodů procesní způsobilost a nebyla řádně zastoupena. Tím došlo

prokazatelně k porušení základního práva stěžovatelky na přístup k soudu a právní pomoc. Určení počátku lhůty k podání žaloby podle formálního doručení stěžovatelce má za protiústavní. Stěžovatelka závěrem kasační stížnosti připomněla, že je osobou těžce hendikepovanou a tedy zranitelnou, v této souvislosti poukázala na délku soudního řízení, která jde výrazně k její tíži.

[5] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry krajského soudu. Poukázal na § 33 odst. 3 s. ř. s., a skutečnost, že stěžovatelka byla schopna podat žalobu v projednatelné podobě již 31. 1. 2017, tedy před ustanovením opatrovníka. Lze si těžko představit situaci, kdy osoba, která tvrdí, že nebyla schopna se do 17. 6. 2017 s napadeným rozhodnutím seznámit a namítá svou procesní nezpůsobilost, podstupuje v uvedené době právní kroky a činí podání, která jsou svým obsahem projednatelná.

[6] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Stěžovatelka v kasační stížnosti sice nepodřadila své námitky pod některý z důvodů podle § 103 odst. 1 s. ř. s., právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je nicméně záležitostí právního hodnocení věci kasačním soudem a nejde o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná z http://www.nssoud.cz). Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu dále platí, že v případě, kdy je kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí návrhu, lze kasační stížnost podat pouze z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (srov. například rozsudek ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004-98, publikovaný pod č. 625/2005 Sb. NSS).

[9] Podstatou kasační stížnosti je námitka, že krajský soud neměl odmítat žalobu jako opožděnou, neboť žalobkyně neměla reálnou možnost se seznámit s obsahem napadeného rozhodnutí dříve, než jí byl okresním soudem ustanoven opatrovník. Vzhledem k tomu, že rozsudek okresního soudu č. j. 26 Nc 43007/2016-57, nabyl právní moci dne 18. 9. 2017, měla být podle stěžovatelky lhůta pro podání žaloby počítána od tohoto data. Stěžovatelka krajskému soudu také vytýkala, že jí pro řízení o žalobě neustanovil zástupce. S těmito námitkami se Nejvyšší správní soud neztotožnil.

[10] Nejvyšší správní soud si je vědom závěrů plynoucích z judikatury Ústavního soudu, kterou stěžovatelka cituje, tj. nálezy ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14, ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3055/16, a ze dne 6. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 3655/16. Ústavní soud se v nich zabýval případy nezletilých, kteří se při cestě městskou hromadnou dopravou neprokázali platnou jízdenkou. Obecné soudy poté v řízeních o žalobě na zaplacení ceny jízdného a přirážky rozhodovaly bez přítomnosti a vědomí nezletilých, přičemž jejich zákonní zástupci zájmy nezletilých v řízení nehájili. O existenci rozsudků, proti nimž nebylo přípustné odvolání, se tak tyto osoby dozvěděly až o řadu let později v situaci, kdy

byly v jejich důsledku zatíženy významnými dluhy. Lhůta počítaná od právní moci rozhodnutí tedy podle Ústavního soudu (tehdy) nezletilým uběhla dříve, než měli možnost se s rozsudky seznámit a bránit se proti nim. Z toho důvodu Ústavní soud dospěl k závěru, že doručením je třeba rozumět až okamžik, kdy měl nezletilý možnost se s rozhodnutím obecného soudu reálně seznámit, nikoliv okamžik formálního doručení dle procesních předpisů, tedy doručení zástupci, který jejich práva a zájmy nehájil.

[11] Ve světle shora uvedených závěrů Ústavního soudu a s ohledem na tvrzené mentální postižení tak lze se stěžovatelkou souhlasit v tom, že určujícím pro počátek běhu lhůty k podání žaloby byl okamžik, kdy se mohla seznámit s rozhodnutím žalovaného ve věci příspěvku na péči, tedy okamžik kdy byla schopna seznat a vnímat, že v její věci bylo vydáno rozhodnutí mající pro ni důsledky v podobě přiznání dávky státní sociální podpory v určité výši, a vyjádřit vůli se proti tomuto rozhodnutí bránit. Nejvyšší správní soud však stěžovatelce nemůže přisvědčit v tom, že tímto okamžikem bylo nabytí právní moci rozsudku okresního soudu, jímž byla stěžovatelka omezena ve svéprávnosti a byl jí ustanoven opatrovník, její syn J. H.

[12] Nejvyšší správní soud ze správního spisu žalovaného ověřil, že stěžovatelka dne 19. 12. 2013 udělila svému synovi plnou moc, kterou ho výslovně zmocnila k zastupování v řízení o příspěvku na péči, vedeném v té době před správním orgánem I. stupně. Rozhodnutí správního orgánu I. stupně ze dne 14. 2. 2014, č. j. 27662/2014/LIB, si zmocněnec stěžovatelky osobně převzal dne 17. 2. 2014 a následně, dne 24. 2. 2014, za ni podal odvolání. O tomto odvolání rozhodl žalovaný žalobou napadeným rozhodnutím dne 20. 6. 2014, které si téhož dne zmocněnec opět osobně převzal, což stvrdil svým podpisem na originále tohoto rozhodnutí. Zastoupení stěžovatelky přitom nelze považovat pouze za formální; naopak, zmocněnec J. H. v řízení o příspěvku na péči aktivně hájil stěžovatelčina práva, účastnil se jednání před správními orgány a činil za ni podání (dne 3. 3. 2014 si vyzvedl kopie listin ze spisu, účastnil se ústního jednání dne 19. 6. 2014, požádal o zaslání kopie protokolu ze dne 20. 6. 2014, následně podal návrh na obnovu tohoto řízení). Při přebírání rozhodnutí žalovaného dne 20. 6. 2014 předložil rovněž další plnou moc udělenou mu stěžovatelkou pro toto řízení.

[13] Osobnímu převzetí rozhodnutí s účinky jeho doručení zákon nikterak nebrání (srov. § 19 odst. 2, věta před středníkem správního řádu); podstatné je, aby bylo najisto postaveno, že se rozhodnutí dostalo do dispozice účastníka a kdy se tak stalo. Platí také, že je-li účastník v řízení před správním orgánem zastoupen zástupcem, je pro určení počátku běhu lhůty pro jeho napadení rozhodný okamžik oznámení rozhodnutí tomuto zástupci (§ 34 odst. 2 správního řádu). Za okamžik oznámení napadeného rozhodnutí (§ 72 odst. 1 správního řádu) je proto třeba považovat pátek 20. 6. 2014, kdy zmocněnec stěžovatelky toto rozhodnutí osobně převzal. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla řádně zastoupena, je třeba mít rovněž za to, že od 20. 6. 2014 měla i reálnou možnost se s tímto rozhodnutím seznámit, a to prostřednictvím svého zmocněnce.

[14] Podle § 72 odst. 1 s. ř. s. lze žalobu podat *do dvou měsíců poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem.* S ohledem na právě uvedené připadl poslední den lhůty na středu 20. 8. 2014 (§ 40 odst. 2 s. ř. s.). Podala-li tedy stěžovatelka žalobu teprve 31. 1. 2017, učinila tak více než

dva roky po lhůtě. Krajský soud proto věc posoudil správně, pokud žalobu odmítl jako opožděnou, aniž se zabýval návrhem na ustanovení zástupce (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Ans 6/2008-48, č. 1741/2009 Sb. NSS).

[15] Ze všech shora uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Za podmínek vyplývajících z ustanovení § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. ji proto rozsudkem zamítl.

[16] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle *kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl*. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšná, právo na náhradu nákladů řízení jí nenáleží; procesně úspěšnému žalovanému pak náhrada nákladů řízení nebyla přiznána, neboť mu v souvislosti s tímto řízením nevznikly náklady přesahující jeho běžné výdaje při výkonu veřejné správy.

[17] Usnesením ze dne 6. 12. 2018, č. j. 3 Ads 165/2018-17, byla stěžovatelce ustanovena zástupkyně pro řízení o kasační stížnosti, advokátka Mgr. Olga Daňková. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., zástupci stěžovatele, který mu byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovená zástupkyně učinila v řízení o kasační stížnosti jeden úkon právní služby, kterým bylo písemné podání soudu ve věci samé – doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném pro posuzovanou věc (dále jen „advokátní tarif“)]. Za tento jeden úkon jí náleží mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5. advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Celkem tedy ustanovené zástupkyni za dva úkony právní služby náleží 3 400 Kč. Tato částka bude Mgr. Olze Daňkové vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. srpna 2019

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu